

Prawne formy współpracy w zakresie tworzenia i wykorzystywania własności intelektualnej

Legal aspects of cooperation in the creation and use of intellectual property

Agnieszka Baran

Politechnika Białostocka, Katedra Zarządzania Produkcją

Abstract

Polish legal systems ensures protection of intellectual property in two basic fields. The first of them is copyright, which applies to all types of creative activity. The second are patent rights, trademarks, industrial design, geographical indications and places of origin, topographies of integrated circuits. The basic legal forms of cooperation in the creation and use of intellectual property are partnership agreement, limited partnership, partnership limited by shares, private limited company, joint-stock company. Innovative activity is also supported by foundations.

Keywords: intellectual property, innovation, commercial companies

Wstęp

Własność intelektualna rozumiana jest w polskim prawodawstwie dosyć szeroko. Zazwyczaj w zakresie tego pojęcia znajdują się: utwory w rozumieniu prawa autorskiego, programy komputerowe, zbiory (bazy) danych, znaki towarowe, oznaczenia geograficzne, wzory przemysłowe, patenty, topografie układów scalonych, informacje nieujawnione.

Własność intelektualna to wytwór ludzkiego umysłu o charakterze niematerialnym. Pojęcia własność dóbr niematerialnych, własność intelektualna czy własność przemysłowa to pojęcia, które budzą zastrzeżenia na tle pojęć prawa cywilnego. Własność to prawo do rzeczy, a w zakresie własności intelektualnej mówimy

o dobrach niematerialnych, te pojęcia jednak już na przestrzeni lat trwale weszły do języka prawnego¹.

Dziś świadomość wartości majątkowej dóbr niematerialnych przedsiębiorstwa jest już coraz większa, a prawo doskonalone w ostatnich latach daje coraz większe możliwości zarządzania i rozporządzania tymi dobrami. Jednakże sytuacja na tle innych państw europejskich nadal nie jest dobra. Istotną kwestią jest zidentyfikowanie kluczowych obszarów z zakresu własności intelektualnej i opracowanie efektywnej strategii zarządzania nią. Jak wskazują roczne raporty Urzędu Patentowego RP, spora grupa przedsiębiorców nie widzi w posiadanych dobrach niematerialnych zasobów, które mogą przełożyć się na zysk firmy. Ze wszystkich dóbr niematerialnych najczęściej chronione są znaki towarowe, najmniej jest rejestrowanych patentów. Niestety w zakresie dóbr własności przemysłowej, szczególnie w sferze patentów, konieczne są inwestycje, zyski pojawią się w dalszej perspektywie czasu.

Pod względem innowacyjności Polska na tle Europy jest krajem mało innowacyjnym. Dane Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (World Intellectual Property Organization) potwierdzają, że o postępie technologii na świecie decydują naukowcy z nielicznych państw. Od lat pierwsza trójka w rankingu to USA, Japonia i Chiny, których udział w światowych wnioskach o patent w 2011 roku stanowiło 82%. W Europie najbardziej innowacyjnym państwem są Niemcy. Polska w tym rankingu znajduje się na 31 miejscu. Z naszego kraju pochodzi zaledwie 199 patentów, czyli 0,1% dorobku światowego².

Artykuł ma na celu zaprezentowanie najważniejszych form prawnych współpracy w tworzeniu i wykorzystywaniu własności intelektualnej oraz ich ocenę.

1. Spółka cywilna

Spółka cywilna jest najprostszym narzędziem podejmowania w ogóle współpracy gospodarczej, zgodnie z art. 860 kodeksu cywilnego wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów. Spółka ta chociaż nie ma osobowości prawnej, powszechnie jest uznawana za korporację, czyli zrzeszenie osób mających na celu realizację określonych zadań, ale też współdziałanie w zakresie osiągnięcia wyznaczonego celu. Stosunek spółki powstaje w wyniku zawar-

¹ Promińska U., 2005. *Prawo własności przemysłowej*. Difin, Warszawa, s. 15.

² *Economics and Statistics Division*, World Intellectual Property Organization, July 2012, s. 39-41, Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: <http://www.wipo.int/ipstats/en>, stan z dn. 16.09.2012 r..

cia umowy, nie ma tutaj wymogu uzyskania wpisu do jakiegokolwiek rejestru³. Spółka cywilna nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej⁴, przedsiębiorcami są jej wspólnicy. Umowa spółki powinna być zawarta na piśmie ale jej niedotrzymanie nie powoduje nieważności czynności prawnej. Dlatego też ta forma prawna wydaje się być atrakcyjna dla współpracy w zakresie podejmowania wspólnych działań innowacyjnych. Nie jest to forma specjalnie skomplikowana, treść umowy może być dowolnie dostosowana do charakteru współpracy. Jednakże ze względu na konstrukcję zakresu odpowiedzialności wspólników spółki cywilnej wymagane jest tutaj ze względów bezpieczeństwa duże zaufanie między wspólnikami, jest to dobra forma podejmowania współpracy, ale o niewielkim rozmiarze. W momencie osiągnięcia działalności o większym rozmiarze należy rozważyć przekształcenie spółki cywilnej w spółkę prawa handlowego.⁵ Niestety w przypadku rozwiązania spółki cywilnej czy wystąpienia wspólnika ze spółki, nie zmniejsza to odpowiedzialności wspólników, jest to zapewne rozwiązanie, które może zniechęcać do tej formy prawnej, dlatego tak ważne jest tutaj zaufanie pomiędzy wspólnikami.

2. Prawne formy współdziałania przedsiębiorstw w zakresie innowacji

Przedsiębiorcy podejmują współdziałanie z innymi podmiotami z wielu powodów, w zakresie tworzenia innowacji może to być chęć zwiększenia kapitału potrzebnego na rozwój innowacji, braki w zasobach ludzkich np. brak wyspecjalizowanego zespołu badawczego. Współdziałanie takie może przybierać różne formy prawne, bardzo często są to umowy o trwałe współdziałanie. Prawo nie narzuca tutaj sposobu konstrukcji takiej umowy, ograniczeniem jest jedynie art. 353¹ k.c., który określa, że *strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego*. Współpraca może dotyczyć m.in. wymiany doświadczeń, udostępnienia wyników badań, wspólnej pracy naukowo-badawczej itp.⁶ Przykładem umowy o współdziałanie jest umowa konsorcjum. Nie ma legalnej definicji konsorcjum, zawiązanie takiej umowy jest możliwe

³ Kodeks cywilny, Tom II, Komentarz pod redakcją K. Pietrzykowskiego, C.H. Beck, Warszawa 2004, s. 555.

⁴ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807 z późn. zm).

⁵ Trzmielak D., Byczko Sz., 2011. *Zagadnienia własności intelektualnej w transferze technologii*. PARP, Łódź, s. 35.

⁶ Ibidem, s. 35

na podstawie art. 353¹ KC, w ramach tzw. swobody umów. Pojęcie "konsorcjum" zgodnie ze słownikiem języka polskiego⁷ oznacza spółkę zawartą przez kilku przedsiębiorców lub kilka przedsiębiorstw w celu zwiększenia kapitałów potrzebnych do przeprowadzenia operacji finansowych. Polskie przedsiębiorstwa zwykle mają mały potencjał wewnętrzny w zakresie rozwoju innowacji, współpraca z innymi podmiotami gospodarczymi jest w takiej sytuacji rozwiązaniem tego problemu. Najczęstszą barierą są problemy finansowe, rozwój działalności innowacyjnej wymaga dużych nakładów, tak więc wspólne przedsięwzięcia dają większą szansę zgromadzenia wymaganego kapitału. Umowa konsorcjum należy do tzw. grupy umów nienazwanych, w prawie polskim nie występuje odrębna kategoria dotycząca umowy konsorcjum. Do umowy konsorcjum mają zastosowanie ogólne przepisy kodeksu cywilnego. Umowę konsorcjum muszą podpisać wszystkie podmioty przystępujące do współpracy. Celem konsorcjum może być również zwiększenie nie tylko kapitału finansowego, ale też kapitału technologicznego. Umowę konsorcjum podmioty współpracujące mogą zawrzeć jedynie na wykonanie konkretnego zadania, może to więc być wspólne opracowanie jakiegoś rozwiązania technicznego, jeden z podmiotów może udostępniać bazę laboratoryjną, inny kapitał ludzki w postaci specjalistów w danej branży, bądź po prostu zapewniać kapitał finansowy. Konsorcjum nie jest podmiotem gospodarczym, nie musi więc być rejestrowane, nie musi mieć odrębnej nazwy ani też siedziby. Podmioty tworzące konsorcjum są niezależne w swoich dotychczasowych działaniach, a w działaniach związanych z konsorcjum realizują wspólną politykę finansową objętą porozumieniem. Zawierając umowę konsorcjum podmioty mogą określić, który z podmiotów lub osób będzie reprezentował konsorcjum na zewnątrz tzw. lidera konsorcjum. W niektórych państwach podejmowana jest współpraca w formie konsorcjum naukowo-przemysłowego. W jednym z bardziej innowacyjnych państw jakim jest Finlandia tego typu współpraca z powodzeniem jest realizowana od lat. *Taka forma prawna jest efektywnym sposobem weryfikacji i właściwej alokacji środków na badania i rozwój. Partnerzy przemysłowi, inwestując własne środki i ponosząc ryzyko biznesowe, są w stanie dobrze, szybko, tanio i stosunkowo obiektywnie określić przyszłe korzyści z wdrożenia wyników badań naukowych*⁸. Taki model współpracy jest również motywujący dla świata nauki, bliskie kontakty z przemysłem mogą

⁷ Słownik języka polskiego, PWN. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: <http://sjp.pwn.pl>, stan z dn. 16.09.2012 r.

⁸ Marszałec J., 2008. *Metody wdrażania koncepcji konsorcjów naukowo-przemysłowych w Polsce w celu poprawy komercjalizacji wyników badań naukowych.* (w.): D. Kopyciński (red.). Zarządzanie wiedzą we współczesnej gospodarce, pod red. D. Kopycińskiej, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, s. 95.

wpływać na lepsze wyniki prac badawczych, szczególnie na ukierunkowanie badań.

Coraz częściej grupy przedsiębiorców zawierają porozumienia o trwałej współpracy w postaci klastrow przemysłowych. Nie jest to specjalnie określona prawem forma prawna, przedsiębiorcy mogą jednak swobodnie korzystać z form przewidzianych kodeksem cywilnym czy kodeksem spółek handlowych. Mogą to być wspomniane wyżej umowy o wzajemnej współpracy, umowa spółki cywilnej, spółdzielnia, umowy spółki jawnej, partnerskiej, komandytowej, komandytowo-akcyjnej, z ograniczoną odpowiedzialnością, akcyjnej, umowa stowarzyszenia, a także możliwość stworzenia zaawansowanej organizacyjnie grupy kapitałowej. Dziś klastry to bardzo popularny typ współdziałania, obecnie powstaje najwięcej klastrow właśnie w celu wspierania rozwoju nowych technologii. Jest to forma, która daje możliwość współpracy różnych podmiotów życia społecznego, oprócz przedsiębiorców są to samorządy, jednostki badawcze. Forma ta daje możliwość małym firmom dostępu do nowych technologii i nowych rynków, samorządom lokalnym na reklamę regionu zaś naukowcom możliwość komercjalizacji badań.

Spółki osobowe takie jak jawna czy komandytowa, mogą stać się efektywnym narzędziem w rozwijaniu współpracy w zakresie rozwoju innowacji przedsiębiorstw. To dosyć elastyczne formy prawne, ich założenie nie wiąże się z dużymi nakładami finansowymi. Spółka jawna charakteryzuje się odpowiedzialnością subsydiarną wspólnika, każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Zaletą jest duża swoboda kształtowania postanowień umowy spółki, możliwość reprezentacji spółki przez każdego wspólnika, ale również możliwość wyłączenia w umowie wspólnika bądź wspólników z reprezentacji. Natomiast wadą jest to, że wspólnik odpowiada całym majątkiem osobistym za zobowiązania firmy, jeżeli zobowiązania nie można zaspokoić z majątku firmy⁹.

Spółka komandytowa umożliwia szeroko pojęte działania gospodarcze wspólników. Wspólnicy dzielą się na dwa rodzaje: komandytariuszy i komplementariuszy. Obydwa rodzaje wspólników mają inny zakres obowiązków i różny zakres odpowiedzialności za interesy spółki. By założyć spółkę komandytową niezbędne jest sporządzenie aktu notarialnego oraz dokonanie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Komplementariusz odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem, reprezentuje spółkę. Komandytariusz odpowiada za zobowiązania spółki tylko do określonej w umowie wartości tzw. sumy komandytowej. Może być tylko pełnomocnikiem w zakresie reprezentowania spółki, jeśli przekroczy swoje uprawnienia, będzie odpowiadał za skutki jak komplementariusz. Spółki

⁹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm).

komandytowe mają zastosowanie w działalności gospodarczej związanej z komercjalizacją technologii. Zwykle inwestor staje się komandytariuszem, finansując działalność innowacyjną, prowadzoną przez pozostałych wspólników. Spółki takie powoływane są więc na określony czas i z jasno określonymi zasadami podziału korzyści po zakończeniu działalności spółki¹⁰.

Spółki kapitałowe czyli z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjna, posiadają osobowość prawną, odpowiedzialność za długi ograniczona jest do wysokości kapitału zakładowego, powstają z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS. W odróżnieniu od spółek osobowych, spółka kapitałowa stanowi zrzeszenie kapitałów, a nie wspólników skupionych wokół określonego celu gospodarczego. Spółki kapitałowe zawiązuje się w celu prowadzenia przedsiębiorstw większego rozmiaru. Są doskonałą formą do prowadzenia wszelkiej działalności o charakterze innowacyjnym. Jak praktyka wskazuje zwykle do tych celów wykorzystuje się spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. W literaturze podkreśla się, że jest ona formą pośrednią pomiędzy spółką osobową a akcyjną. Cechy charakterystyczne tej spółki to brak odpowiedzialności wspólników za jej zobowiązania, przy jednoczesnej nieograniczonej odpowiedzialności majątkiem spółki oraz działanie przez organy. Minimalna wartość kapitału zakładowego to obecnie 5000 zł, co nie jest dużą kwotą, stąd taka popularność tego typu spółki¹¹. W umowie spółki może być oznaczony czas jej trwania, wspólnicy mogą ten typ spółki powołać do zrealizowania wspólnego celu, a po jego osiągnięciu spółka ulegnie rozwiązaniu.

Spółka akcyjna przeznaczona jest do podejmowania działalności gospodarczej dużego rozmiaru, świadczy o tym chociażby wysokość kapitału wymaganego do jej zawiązania (nie mniej niż 100 000 zł), pozycja wspólników czyli akcjonariuszy, skomplikowana struktura i spore wymogi formalne. W bieżącej działalności spółki wspólnicy nie odgrywają większej roli, decydującą pozycję mają organy spółki a te mogą składać się również z osób spoza grona akcjonariuszy. W praktyce współpracy w zakresie działalności innowacyjnej spółki akcyjne są również chętnie wykorzystywane, formę taką przybierają np. różnego rodzaju agencje rozwoju innowacji, parki innowacji i nauki, przedsiębiorstwa wdrażające innowacje.

Każda ze spółek, aby rozpoczęła swój byt wymaga rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym, zapewne wpływa to na dłuższą procedurę jej tworzenia. Ze względu na fakt, że tworzeniu spółek przyświeca głównie cel gospodarczy, to taka forma prawna nie będzie możliwa do zastosowania w celu prowadzenia wspólnych badań naukowych¹².

¹⁰ Trzmielak D., Byczko Sz., 2011. *Zagadnienia własności intelektualnej...*, op. cit. s. 38.

¹¹ Koralewski M., 2012. *Prawo spółek, praktyczny komentarz*. CeDeWu, Warszawa, s. 118.

¹² Trzmielak D., Byczko Sz., 2011. *Zagadnienia własności intelektualnej...*, op. cit. s. 37.

W zakresie współpracy uczelni z przemysłem mają zastosowanie specyficzne typy spółek, są to spółki spin-off, zwane spółkami odpryskowymi. Spółki typu spin-off nie stanowią odrębnego typu spółek, na gruncie prawa polskiego mogą być tworzone zarówno jako spółki cywilne, jak i spółki prawa handlowego. Celem tego typu spółek jest komercjalizacja badań naukowych i wspieranie innowacji w przemyśle. Zakładane są przez co najmniej jednego pracownika instytucji naukowej lub badawczej w stopniu naukowym co najmniej doktora. Przedsiębiorstwo spin-off może także zostać założone przez studenta lub absolwenta w celu komercyjnego wykorzystania nowoczesnych rozwiązań z zakresu wiedzy lub technologii. Innym typem przedsiębiorstwa jest spółkaspin-out różni się tym, iż jest zwykle niezależne pod względem organizacyjnym od jednostki macierzystej (np. uczelni) oraz posiada niezależne źródła finansowania. Przedsiębiorstwo spin-out jest zwykle powiązane osobowo i kapitałowo z uczelnią. Spółki te służą głównie transferowi wiedzy do biznesu. Przedmiotem transferu nie musi być tylko opracowana technologia, to mogą być tylko wyniki badań, jak również działania konsultingowe. Tego rodzaju spółki w działalności gospodarczej w Polsce nie są czymś szczególnie nowym, jednakże dla sfery współpracy szkół wyższych i biznesu to stosunkowo nowy model współdziałania. Wraz z reformą szkolnictwa wyższego w 2011 roku pojawił się obowiązek opracowania regulaminu ochrony własności intelektualnej na uczelniach. Obecnie część polskich uczelni posiada regulamin własności intelektualnej, inne pracują nad takim regulaminem. Regulamin uchwała senat uczelni, a w przypadku uczelni niepublicznej organ wskazany w statucie. Regulacja ta daje uczelni w razie sporu większe możliwości dowodowe. Nowy art. 86c ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym¹³ określa obowiązkową treść regulaminu zarządzania prawami własności intelektualnej. Regulamin powinien wskazywać prawa i obowiązki uczelni, pracowników, studentów i doktorantów w zakresie ochrony i korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej, zasady wynagradzania twórców, zasady i procedury komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz zasady korzystania z majątku uczelni wykorzystywanego do komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenia usług naukowo-badawczych. Ostatnie zmiany w prawie mają spowodować większą konkurencyjność polskich uczelni w Europie i większe możliwości prowadzenia bardziej zaawansowanych badań przez polskich uczonych. Transfer wiedzy z uczelni do przemysłu może się odbywać w różnej formie, bardziej lub mniej zinstytucjonalizowanej, to mogą być nieformalne spotkania pracowników uczelni z miejscowym biznesem, odbywanie staży przez studentów w lokalnych przedsiębiorstwach, wspólne opracowywanie planów studiów.

¹³ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm).

Niektóre szkoły wyższe podpisują porozumienia o współpracy bądź umowy licencyjne na konkretne rozwiązanie oferowane przez uczelnię. Dosyć często przedsiębiorcy podpisują krótkotrwałe umowy, zlecając wykonanie np. ekspertyzy przez pracowników uczelni, w celu rozwiązania jakiegoś doraźnego problemu.

3. Podmioty paragospodarcze w działalności innowacyjnej

Mimo, że w polskim prawie podmioty paragospodarcze (fundacje, stowarzyszenia) powoływane są w innych celach niż cele gospodarcze, to jest możliwość wykorzystania takich form również do działalności innowacyjnej. Głównie możliwości takie są w przypadku fundacji¹⁴. Celem działalności fundacji może być propagowanie w gospodarce oraz w życiu społecznym idei innowacji, propagowanie oraz wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych oraz nowatorskich, które mogą przyczynić się do rozwoju społeczeństwa oraz polskiej gospodarki. Fundacja tego typu działa zwykle na podstawie przygotowanych, a następnie wdrażanych w życie projektów oraz programów operacyjnych. Fundacja może wspierać organizacyjnie, rzeczowo i finansowo podmioty prowadzące działalność innowacyjno - wdrożeniową. Może również organizować oraz finansować kursy, wykłady, seminaria, sympozja, konferencje czy specjalistyczne szkolenia dla podmiotów i osób zainteresowanych realizacją działalności innowacyjnej. Fundacje mogą organizować wsparcie doradcze i metodyczne dla organizacji i podmiotów planujących wdrożyć lub wdrażających rozwiązania innowacyjne. W ramach celów statutowych fundacji może znaleźć się doradzanie organizacjom oraz podmiotom w zakresie pozyskiwania i finansowania przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym. Wymienione zakresy działalności muszą się znaleźć w statucie fundacji, sama struktura fundacji może być kształtowana swobodnie przez fundatora. W praktyce tę formę prawną dosyć często wykorzystuje się w realizacji działań innowacyjnych.

Podsumowanie

Dziś przedsiębiorcy chcąc być konkurencyjni na globalnym rynku muszą inwestować w innowacje i świadomie zarządzać dobrami niematerialnymi, które stanowią tak samo istotny składnik przedsiębiorstwa jak dobra materialne. W Polsce jest dosyć niski poziom wiedzy wśród przedsiębiorców w zakresie własności intelektualnej.

¹⁴ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 roku o fundacjach (Dz. U. Nr 21, poz. 9,7 z późn. zm.).

alnej, nie wszyscy dostrzegają potrzebę wprowadzania przemyślanej strategii zarządzania tą sferą. Jeśli nawet dostrzegają wagę ochrony i promocji własności intelektualnej to w przypadku małych przedsiębiorstw, ograniczenia finansowe zniechęcają do powierzenia tych spraw wykwalifikowanym podmiotom typu rzeczniczy patentowi czy kancelarie prawnicze. Prawo własności intelektualnej daje przedsiębiorcom sporą swobodę w wyborze form prawnych dla swojej innowacyjnej działalności i są to formy, które od lat są wykorzystywane w prowadzeniu działalności gospodarczej.

Piśmiennictwo

1. *Economics and Statistics Division*. World Intellectual Property Organization, July 2012, s.39-41. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: <http://www.wipo.int/ipstats/en>, stan z dn. 16.09.2012 r.
1. *Kodeks cywilny*. Tom II. Komentarz pod redakcją K. Pietrzykowskiego, C.H. Beck,
2. Koralewski M., 2012. *Prawo spółek, praktyczny komentarz*. CeDeWu, Warszawa.
3. Marszałec J., 2008. *Metody wdrażania koncepcji konsorcjów naukowo-przemysłowych w Polsce w celu poprawy komercjalizacji wyników badań naukowych*. (w:) D. Kopyciński (red.). *Zarządzanie wiedzą we współczesnej gospodarce*. Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
4. Promińska U., 2005. *Prawo własności przemysłowej*. Difin, Warszawa.
2. Słownik języka polskiego, PWN. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: <http://sjp.pwn.pl/>, stan z dn. 16.09.2012 r.
5. Trzmielak D., Byczko Sz., 2011. *Zagadnienia własności intelektualnej w transferze technologii*. PARP, Łódź.
3. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (DZ. U. Nr 94, poz. 1037 z późn.zm).
4. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807z późn.zm).
5. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn.zm).
6. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 roku o fundacjach (DZ. U. Nr 21, poz. 97 z późn. zm.).